

1. Identificación da programación
Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36011579	A Guía	Vigo	2024/2025

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
COM	Comercio e márketing	CD2COM000100	Actividades comerciais	Ciclos formativos de grao medio	Réxime xeral-ordinario

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
MP1709	Itinerario persoal para a empregabilidade I	2024/2025	4	107	128
MP1709_12	Prevención de riscos laborais	2024/2025	4	50	60
MP1709_22	Empregabilidade e relacións laborais	2024/2025	4	57	68

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración

Profesorado responsable

Profesorado asignado ao módulo	MARTA RODRIGO GARCÍA
Outro profesorado	

Estado: Pendente de supervisión inspector

2. Concreción do currículo en relación coa súa adecuación ás características do ámbito produtivo

INTRODUCCIÓN

O módulo de IPE I, forma parte do currículo de todos os ciclos formativos que integran a formación profesional reglada. E isto é así debido a que todos os alumnos que pretenden converterse en futuros profesionais deben recibir unha formación básica xeral con independencia do seu perfil profesional. Todos eles deberán coñecer os seus dereitos e deberes como traballadores por conta allea, recibir formación básica en prevención de riscos laborais e adestrarse nas técnicas de busca de emprego que posibiliten a súa inserción laboral.

No contexto galego, compre destacar a atribución dunha carga horaria específica para cada unha das dúas unidades formativas do módulo. Así, atribuíndo un total de 50 horas á UF1, dótase ao módulo dun valor engadido, xa que a superación do módulo facilita a obtención do título de Técnico Básico en Prevención de Riscos Laborais.

O currículo do módulo atópase regulado na Resolución do 10 xullo de 2024, da Dirección Xeral de Formación Profesional, pola que se ditan instrucións sobre a ordenación e organización dos graos D e E de formación profesional para o curso 2024/25. É común en todos os ciclos de FP Regrada, con independencia das cualificacións profesionais que se poidan adquirir coa obtención de cada título, e esta circunstancia posibilita a súa validación académica cando un alumno superou este módulo noutro ciclo formativo, xa sexa de grao medio ou superior.

En canto á súa adecuación ao ámbito produtivo, o currículo deste módulo prepara os alumnos para a súa inserción laboral nas empresas localizadas na bisbarra de Vigo. O IES A Guía está ubicado no barrio de Teis, concello de Vigo, no que se pode denominar un entorno urbano.

Os alumnos proceden de Vigo e dos concellos limítrofes, xa que os estudantes que viven nos pobos da comarca que están interesados en cursar determinados ciclos formativos vense obrigados a acudir ós centros da cidade. Por tanto, non que se trata dun alumnado se pode dicir urbano na súa totalidade, xa que moitos proceden de vilas das comarcas veciñas e outros residen nas áreas rurais do concello de Vigo. As familias dos alumnos teñen, en xeral, un nivel socioeconómico medio e medio, sen ningunha outra característica sociolóxica a destacar.

OBXECTIVOS XERAIS

Tal e como recolle a LOE no seu capítulo I adicado aos principios da educación, o sistema educativo debe orientarse ao pleno desenvolvemento das capacidades do alumnado así como capacitar ao mesmo para o exercicio das actividades profesionais. Entre os obxectivos establecidos por esta lei para a FP, cómpre destacar aqueles que teñen unha relación directa co módulo de IPEI que son os seguintes:

- Comprender os mecanismos de inserción profesional, os diferentes tipos de organizacións nos que poden chegar a traballar así como a lexislación laboral e os dereitos e obrigas que se derivan das relacións laborais que nun futuro terán.
- Aprender a traballar en equipo, adestrar as habilidades sociais que lles permitan resolver conflitos de xeito positivo e tomar conciencia e fomentar a igualdade efectiva de oportunidades entre homes e mulleres co obxecto de que poidan acceder a unha formación que lle permita todo tipo de opcións profesionais e o exercicio destas.
- Prever posibles riscos no traballo adoptando todas as medidas de seguridade e saúde necesarias.
- Ter unha visión motivadora do perfil profesional que os dirixa a querer mellorar e adaptarse ós cambios que se produzan tanto na organización como no entorno productivo.

Tendo á vista a lexislación educativa galega, conforme ao Decreto 114/2010 citado, enuméranse os seguintes obxectivos, vencellados estreitamente con este módulo:

- Comprender a organización e as características do sector produtivo correspondente, e os mecanismos de inserción profesional.
- Coñecer a lexislación laboral, e os dereitos e as obrigas que derivan das relacións laborais.
- Aprender por si mesmos e traballar en equipo, así como formarse na prevención de conflitos e na súa resolución pacífica en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social.
- Traballar en condicións de seguridade e saúde, e previr os posibles riscos derivados do traballo.
- Desenvolver unha identidade profesional motivadora de futuras aprendizaxes e adaptacións á evolución dos procesos produtivos e ao cambio social.

RESULTADOS DE APRENDIZAXE (RA)

- Tomando como referencia o DCP do módulo, enuméranse os obxectivos didácticos que con carácter xeral se pretenden acadar con cada módulo profesional. Estes obxectivos nos DCBs dos ciclos formativos de FP exprésanse en termos de Resultados de Aprendizaxe (RA) e enténdense como as competencias que debe adquirir o alumnado no proceso de ensinanza-aprendizaxe que lles ha de permitir desenvolver as súas funcións con éxito no mundo laboral.

O art. 10 do decreto 114/20210, que sinala que o currículo de determinados módulos profesionais pode dividirse en Unidades Formativas de menor duración. Este é caso do módulo de IPE i, no que os RAs distribúense en dous bloques ou Unidades Formativas:

Resultados da Aprendizaxe da U.F. 1: Prevención de Riscos laborais (50 horas)

- RA1 Adquire as competencias necesarias para o desempeño das funcións de nivel básico en prevención de riscos laborais consonte o establecido na normativa de prevención de riscos laborais vixente.

Resultados da Aprendizaxe da U.F. 2: Empregabilidade e relacións laborais. (57 horas)

- RA2. Distingue as características do sector produtivo e define os postos de traballo, relacionándolas coas competencias profesionais expresadas no título.
- RA3 Analiza e avalía o seu potencial profesional, a súa vocación e os seus intereses para se guiar no proceso de autororientación, e elabora unha folla de ruta para a inserción profesional con base na análise das competencias, dos intereses e das destrezas persoais.
- RA4 Aplica as estratexias para a aprendizaxe de forma autónoma recoñecendo o seu valor profesionalizador, deseñando e optimizando a súa propia contorna de aprendizaxe con uso deas tecnoloxías dixitais como ferramentas de aprendizaxe autónoma, sendo coherente coa súa identidade dixital e cos seus propios obxetivos profesionais, expostos no seu plan de desenvolvemento individual.
- RA5 Analiza as súas condicións laborais como persoa traballadora por conta allea e identifícaa nos principais tipos de cambios e vicisitudes relevante que se poden presentar na relación laboral, na normativa laboral e, especialmente, no convenio colectivo do sector.

PROXECCIÓN PROFESIONAL

Este módulo profesional contén a formación necesaria para que o alumno ou a alumna se poidan inserir laboralmente e desenvolver a súa carreira profesional no sector das Actividades Comerciais

CONTORNO PROFESIONAL

Determinado no DECRETO 49/2016, do 7 de abril, polo que se establece o currículo do ciclo formativo de grao medio correspondente ao título de técnico en Actividades Comerciais.

. As persoas que obteñan o título de técnico en Actividades Comerciais exercerán a súa actividade en calquera sector produtivo dentro da área de comercialización ou nas seccións de establecementos comerciais, realizando actividades de venda de produtos e/ou servizos a través de diversas canles de comercialización, ou ben realizando funcións de organización e xestión do seu propio comercio.

Trátase de traballadores e traballadoras por conta propia que xestionan un pequeno comercio ou unha tenda tradicional, ou por conta allea, que exercen a súa actividade nos departamentos ou nas seccións de comercialización de calquera empresa ou organización, en diversos subsectores:

¿ En establecementos comerciais pequenos, medianos ou grandes, traballando por conta allea en diferentes seccións comerciais.

¿ Na comercialización de produtos e servizos por conta propia e allea, fóra do establecemento comercial.

¿ No departamento comercial de pequenas e medianas empresas (peme) e empresas industriais.

¿ No departamento de atención á clientela e ás persoas consumidoras e usuarias de organismos públicos.

¿ En empresas industriais e comerciais grandes e medianas.

¿ No sector do comercio retalista.

2. As ocupacións e os postos de traballo máis salientables son os seguintes:

¿ Vendedor/a.

¿ Vendedor/a técnico/a.

¿ Representante comercial.

¿ Orientador/a comercial.

¿ Promotor/a.

¿ Televendedor/a.

¿ Vendedor/a a distancia.

¿ Teleoperador/a (en call centers).

¿ Axente de información e atención á clientela.

¿ Caixeiro/a ou repoñedor/a.

¿ Operador/a de contact centers.

¿ Administrador/a de contidos en liña.

¿ Comerciante de tenda.

¿ Xerente de pequeno comercio.

¿ Técnico/a en xestión de existencias e almacén.

¿ Xefe/a de almacén.

- ¿ Responsable de recepción de mercadorías.
- ¿ Responsable de expedición de mercadorías.
- ¿ Técnico/a en loxística de almacéns.
- ¿ Técnico/a de información e atención á clientela en empresas

3. Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
1	A prevención de riscos: Conceptos básicos		14	12
2	Factores de risco e a súa prevención		20	12
3	A prevención de riscos: lexislación e organización		14	12
4	Emerxencias e primeiros auxilios		12	12
5	O Dereito Laboral e a participación dos traballadores		10	9
6	O contrato e o tempo de traballo		10	8
7	O salario		14	9
8	Modificación, suspensión e extinción do contrato de traballo.		11	9
9	A Seguridade Social. O desemprego.		11	8
10	Orientación laboral á empregabilidade		12	9

4. Por cada unidade didáctica
4.1.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
1	A prevención de riscos: Conceptos básicos	14

4.1.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Adquire as competencias necesarias para o desempeño das funcións de nivel básico en prevención de riscos laborais consonte o establecido na normativa de prevención de riscos laborais vixente	NO

4.1.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Valorouse a importancia da cultura preventiva en todos os ámbitos e as actividades da empresa ou do organismo equiparado, relacionando as condicións laborais coa saúde da persoa traballadora, e identificando e clasificando os factores de risco na actividade e os danos derivados destes, especialmente as situacións de risco máis habituais nas contornas de traballo do sector profesional relacionado co título
CA1.2 Clasificáronse e describíronse os tipos de danos profesionais relacionados co perfil profesional do título, con especial referencia a accidentes de traballo e doenzas profesionais
CA1.3 Determinouse a avaliación de riscos na empresa ou no organismo equiparado e definíronse as técnicas de prevención e de protección que deben aplicarse para evitar os danos na súa orixe e minimizar as súas consecuencias

4.1.e) Contidos

Contidos
<p>0Conceptos básicos de seguridade e saúde laboral.</p> <p>Medidas de protección individual e colectiva: equipamentos de protección individual e sinalización de seguridade.</p> <p>Principais técnicas de prevención.</p> <p>Relación entre traballo e saúde.</p>

4.2.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
2	Factores de risco e a súa prevención	20

4.2.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Adquire as competencias necesarias para o desempeño das funcións de nivel básico en prevención de riscos laborais consonte o establecido na normativa de prevención de riscos laborais vixente	NO

4.2.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.2 Clasifícaronse e describíronse os tipos de danos profesionais relacionados co perfil profesional do título, con especial referencia a accidentes de traballo e doenzas profesionais
CA1.3 Determinouse a avaliación de riscos na empresa ou no organismo equiparado e definíronse as técnicas de prevención e de protección que deben aplicarse para evitar os danos na súa orixe e minimizar as súas consecuencias

4.2.e) Contidos

Contidos
Actuación responsable no desenvolvemento do traballo para evitar situacións de risco na súa contorna laboral.
Tipoloxía dos danos: patoloxías específicas (accidentes de traballo e doenzas profesionais) e outras patoloxías relacionadas cos riscos psicosociais (estrés laboral, acoso e outras formas de violencia laboral, fatiga etc.).
0Análise dos factores de risco derivados das condicións de seguridade, ambientais, ergonómicas e psicosociais na empresa ou no organismo equiparado do sector produtivo do ciclo formativo.
Determinación dos danos á saúde da persoa traballadora que poden derivar das condicións de traballo e dos factores de risco detectados.

4.3.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
3	A prevención de riscos: lexislación e organización	14

4.3.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Adquire as competencias necesarias para o desempeño das funcións de nivel básico en prevención de riscos laborais consonte o establecido na normativa de prevención de riscos laborais vixente	NO

4.3.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.5 Determináronse os principais dereitos e deberes en materia de prevención de riscos laborais

Criterios de avaliación

CA1.6 Clasifícaronse as formas de xestión da prevención na empresa ou no organismo equiparado, en función dos criterios establecidos na normativa sobre prevención de riscos laborais, e determináronse as formas de representación das persoas traballadoras na empresa ou no organismo equiparado en materia de prevención de riscos

CA1.8 Determináronse os requisitos e as condicións para a vixilancia da saúde da persoa traballadora e a súa importancia como medida de prevención

4.3.e) Contidos
Contidos

Protección de persoas traballadoras en especiais situacións de vulnerabilidade (menores, maternidade e persoas especialmente sensibles a determinados riscos).

Órganos de representación e participación das persoas traballadoras na prevención de riscos laborais.

Marco normativo.

Actuación en caso de risco grave e inminente.

Organismos estatais e autonómicos relacionados coa prevención de riscos.

Análise dos dereitos e das obrigas das persoas traballadoras e empresarías en materia de prevención de riscos laborais.

Xestión da prevención na empresa: funcións e responsabilidades.

Análise das condicións e dos límites da vixilancia da saúde na empresa, e das repercusións dos resultados dos recoñecementos médicos na relación laboral.

Planificación da prevención de riscos na empresa ou no organismo equiparado: contido mínimo dun plan de prevención.

4.4.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
4	Emerxencias e primeiros auxilios	12

4.4.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Adquire as competencias necesarias para o desempeño das funcións de nivel básico en prevención de riscos laborais consonte o establecido na normativa de prevención de riscos laborais vixente	NO

4.4.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.4 Analizáronse os protocolos de actuación en caso de emerxencia
CA1.7 Valorouse a importancia da existencia dun plan preventivo na empresa ou no organismo equiparado que inclúa a secuencia de actuacións para realizar en caso de emerxencia, e reflexionouse sobre o contido deste
CA1.9 Identificáronse as técnicas básicas de primeiros auxilios que se deben aplicar no lugar do accidente ante distintos tipos de danos, así como a composición e o uso da caixa de primeiros auxilios

4.4.e) Contidos

Contidos
<p>Composición da caixa de primeiros auxilios.</p> <p>Protocolos de actuación ante diversas situacións de emerxencia na empresa.</p> <p>Actuación responsable en situacións de emerxencia e primeiros auxilios.</p> <p>Aplicación das principais técnicas de primeiros auxilios.</p> <p>Protocolo de actuación ante unha situación de emerxencia.</p> <p>Obrigas das empresas ou os organismos equiparados ante as emerxencias.</p> <p>Plan de emerxencia e evacuación en contornas de traballo.</p>

4.5.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
5	O Dereito Laboral e a participación dos traballadores	10

4.5.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA4 - Analiza as súas condicións laborais como persoa traballadora por conta allea e identifícaa nos principais tipos de cambios e vicisitudes relevantes que se poden presentar na relación laboral, na normativa laboral e especialmente no convenio colectivo do sector	NO

4.5.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA4.1 Analizáronse as obrigas e os dereitos derivados da relación laboral, así como as condicións de traballo pactadas nun convenio colectivo aplicable ao sector profesional relacionado co título

4.5.e) Contidos

Contidos
<p>Análise dun convenio colectivo aplicable ao ámbito profesional da titulación.</p> <p>Representación das persoas traballadoras na empresa.</p> <p>Dereito do traballo.</p> <p>Dereitos e deberes derivados da relación laboral.</p> <p>Análise da relación laboral individual.</p> <p>Sindicatos de traballadores e traballadoras, e asociacións empresariais.</p> <p>Conflitos colectivos na empresa.</p>

4.6.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
6	O contrato e o tempo de traballo	10

4.6.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA4 - Analiza as súas condicións laborais como persoa traballadora por conta allea e identifícaaas nos principais tipos de cambios e vicisitudes relevantes que se poden presentar na relación laboral, na normativa laboral e especialmente no convenio colectivo do sector	NO

4.6.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA4.1 Analizáronse as obrigas e os dereitos derivados da relación laboral, así como as condicións de traballo pactadas nun convenio colectivo aplicable ao sector profesional relacionado co título
CA4.2 Comparáronse as principais modalidades de contratación, e localizáronse os modelos nas fontes oficiais
CA4.3 Identifícaronse as características definitorias das novas contornas de organización do traballo e os dereitos que levan consigo

4.6.e) Contidos

Contidos
<p>Análise dun convenio colectivo aplicable ao ámbito profesional da titulación.</p> <p>Retos laborais derivados da contorna dixital.</p> <p>Análise das principais condicións de traballo: clasificación e promoción profesional, tempo de traballo, retribución etc.</p> <p>Novas contornas na organización do traballo e as súas implicacións nas relacións laborais.</p> <p>Modalidades de contrato de traballo e medidas de fomento da contratación.</p> <p>Elementos, características e requisitos de formalización do contrato de traballo.</p> <p>Análise da relación laboral individual.</p>

4.7.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
7	O salario	14

4.7.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA4 - Analiza as súas condicións laborais como persoa traballadora por conta allea e identifícaa nos principais tipos de cambios e vicisitudes relevantes que se poden presentar na relación laboral, na normativa laboral e especialmente no convenio colectivo do sector	NO

4.7.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA4.1 Analizáronse as obrigas e os dereitos derivados da relación laboral, así como as condicións de traballo pactadas nun convenio colectivo aplicable ao sector profesional relacionado co título
CA4.4 Identificáronse os compoñentes do recibo de salario

4.7.e) Contidos

Contidos
<p>Análise dun convenio colectivo aplicable ao ámbito profesional da titulación.</p> <p>Análise das principais condicións de traballo: clasificación e promoción profesional, tempo de traballo, retribución etc.</p> <p>Determinación das principais obrigas das persoas empresarias e das traballadoras en materia de seguridade social.</p> <p>Análise do recibo de salario e das súas partes.</p> <p>Análise da relación laboral individual.</p>

4.8.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
8	Modificación, suspensión e extinción do contrato de traballo.	11

4.8.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA4 - Analiza as súas condicións laborais como persoa traballadora por conta allea e identifícaa nos principais tipos de cambios e vicisitudes relevantes que se poden presentar na relación laboral, na normativa laboral e especialmente no convenio colectivo do sector	NO

4.8.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA4.1 Analizáronse as obrigas e os dereitos derivados da relación laboral, así como as condicións de traballo pactadas nun convenio colectivo aplicable ao sector profesional relacionado co título
CA4.5 Identifícanse os recursos laborais existentes ante as vicisitudes que se poden dar na relación laboral
CA4.5.1 Identifícanse as posibilidades de modificación do contrato de traballo
CA4.5.2 Identifícanse as posibles suspensións do contrato de traballo
CA4.5.3 Identifícanse as formas de extinción do contrato de traballo e calculáronse as liquidacións

4.8.e) Contidos

Contidos
<p>Análise dun convenio colectivo aplicable ao ámbito profesional da titulación.</p> <p>Análise das principais condicións de traballo: clasificación e promoción profesional, tempo de traballo, retribución etc.</p> <p>Modificación, suspensión e extinción do contrato de traballo.</p> <p>Análise da relación laboral individual.</p>

4.9.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
9	A Seguridade Social. O desemprego.	11

4.9.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA4 - Analiza as súas condicións laborais como persoa traballadora por conta allea e identifícaa nos principais tipos de cambios e vicisitudes relevantes que se poden presentar na relación laboral, na normativa laboral e especialmente no convenio colectivo do sector	NO

4.9.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA4.6 Analízase o papel da Seguridade Social como pilar esencial para a mellora da calidade de vida da cidadanía
CA4.7 Analízanse as principais prestacións derivadas da extinción da relación laboral

4.9.e) Contidos

Contidos
<p>Estrutura do sistema de Seguridade Social.</p> <p>Prestacións contributivas da Seguridade Social (incapacidade temporal e permanente, nacemento de fillos e fillas, morte e supervivencia, e xubilación).</p> <p>Seguridade Social e estado do benestar.</p> <p>Determinación das principais obrigas das persoas empresarias e das traballadoras en materia de seguridade social.</p> <p>Protección por desemprego: requisitos e trámites. Cálculo da prestación.</p>

4.10.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
10	Orientación laboral á empregabilidade	12

4.10.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Distingue as características do sector produtivo e define os postos de traballo, relacionándoos coas competencias profesionais expresadas no título	SI
RA2 - Analiza e avalía o seu potencial profesional e os seus intereses para se guiar no proceso de autoorientación, e elabora unha folla de ruta para a inserción profesional con base na análise das competencias, os intereses e as destrezas persoais	SI
RA3 - Aplica as estratexias para a aprendizaxe autónoma recoñecendo o seu valor profesionalizador, deseñando e optimizando a súa propia contorna de aprendizaxe con uso das tecnoloxías dixitais como ferramentas de aprendizaxe autónoma, sendo coherente coa súa identidade dixital e cos seus propios obxectivos profesionais, expostos no seu plan de desenvolvemento individual	SI

4.10.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Analizáronse as principais oportunidades de emprego e de inserción laboral no sector profesional, identificando as posibilidades de emprego e analizado os seus requisitos actuais para o perfil profesional
CA1.2 Comparáronse os requisitos esixidos polo mercado laboral coas esixencias para o traballo na función pública relacionados co sector privado
CA1.3 Reflexionouse sobre as actitudes e as aptitudes requiridas actualmente para a actividade profesional relacionadas co título, así como as competencias persoais e sociais máis relevantes para o sector, identificando a zona de desenvolvemento próximo
CA2.1 Avaliáronse as motivacións, as habilidades, as destrezas e os intereses propios no marco dun proceso de autocoñecemento
CA2.2 Analizáronse as calidades e as competencias persoais afíns á actividade profesional relacionada co perfil do título
CA2.3 Determináronse as competencias persoais e sociais con valor para o emprego
CA2.4 Sinaláronse as preferencias profesionais, os intereses e as metas no marco dun proxecto profesional
CA2.5 Valorouse o concepto de autoestima no proceso de procura de emprego
CA2.6 Identificáronse as fortalezas, as debilidades, as ameazas e as oportunidades propias para a inserción profesional
CA2.7 Identificáronse expectativas de futuro para inserción profesional analizando competencias, intereses e destrezas persoais
CA2.8 Valoráronse fitos importantes na traxectoria vital con valor profesionalizador
CA2.9 Identificáronse os itinerarios formativos profesionais relacionados co perfil profesional
CA2.10 Formuláronse obxectivos profesionais e determináronse metas persoais e profesionais para a mellora da empregabilidade e as condicións de inserción laboral
CA2.11 Trazouse un plan de acción para desenvolver as áreas de mellora e potenciar as fortalezas persoais con valor para o emprego
CA3.1 Tomouse conciencia da responsabilidade individual no desenvolvemento profesional, valorando a actitude de aprendizaxe permanente para o desenvolvemento das propias e das novas competencias
CA3.2 Identificouse a empregabilidade como capacidade de adaptación á contorna laboral
CA3.3 Coñecéronse e utilizáronse ferramentas, fontes de información, conexións e actividades para a configuración dunha contorna persoal de aprendizaxe para a empregabilidade

Criterios de avaliación
CA3.4 Púxose en práctica a competencia dixital para configurar unha contorna persoal de aprendizaxe para a empregabilidade
CA3.5 Analizouse o concepto de identidade dixital e o seu impacto na empregabilidade
CA3.6 Xustificouse o deseño da súa contorna de aprendizaxe baseada en como esta mellora a empregabilidade
CA3.7 Elaborouse o seu plan de desenvolvemento individual como ferramenta para a mellora da empregabilidade
CA3.8 Aplicáronse as ferramentas de aprendizaxe autónoma para o seu desenvolvemento persoal e profesional
CA3.9 Deseñouse a contorna de aprendizaxe que permite alcanzar o plan de desenvolvemento individual

4.10.e) Contidos

Contidos
Tendencias do mercado laboral e oportunidades emerxentes.
Identificación e descrición dos postos de traballo relacionados co perfil profesional do título: características, funcións, competencias, formación, actitudes e aptitudes requiridas.
Análise do sector profesional do título do ciclo formativo. Situación laboral actual e futura.
Competencias persoais e sociais máis demandadas no mercado laboral actual.
Análise das competencias profesionais e requisitos para o ingreso na Administración pública
Intelixencia artificial e automatización no mercado laboral e no sector profesional do título do ciclo formativo.
Traballo na Administración pública.
Traballo por conta allea e traballo por conta propia.
Información sobre a estrutura do sistema educativo.
0Autoanálise e toma de decisións académicas e profesionais.
Itinerarios académicos: información sobre as opcións para cursar na formación profesional, noutros estudos postobrigatorios e nos estudos superiores.
Estratexias para superar as eivas de comunicación.

Contidos

Autoconhecimento, autonomía persoal e autopercepción.

A formación permanente na traxectoria laboral e profesional como factor clave para a adaptación ao cambio.

Autoestima: confianza, perseveranza e seguridade nun mesmo.

Servizos de orientación académica. Programas, oportunidades e axudas para a formación.

Equipos de traballo. Importancia do traballo colaborativo. Liderado como trazo da personalidade.

Aspiracións e metas: definición de obxectivos profesionais.

Identificación e análise dos itinerarios formativos profesionais relacionados co título do ciclo formativo.

Habilidades sociais e habilidades de comunicación.

Habilidades de organización e xestión.

Ferramentas dixitais na interacción cos demais. Networking.

Axudas e recursos para superar carencias e afrontar retos persoais: probas obxectivas e tests psicométricos.

Oportunidades de formación e emprego en Europa.

Conflicto: concepto, causas, tipos e resolución. Negociación.

Capacidade autocrítica. Iniciativa persoal. Pensamento creativo.

Autoanálise e avaliación do potencial profesional en relación cos requisitos actuais do perfil profesional do título. DAFO persoal.

Identificación e autoanálise de intereses, capacidades, motivacións, aptitudes, fortalezas e debilidades persoais para o proxecto profesional ao que se aspire.

Relevancia para a empregabilidade..

Importancia do plan como ferramenta para maximizar o potencial e o desenvolvemento persoal e profesional.

Concepto.

Necesidade dunha avaliación periódica do progreso.

Protección de datos persoais e identidade dixital.

Pegada e reputación dixital.

Contidos

Identificación e análise das necesidades persoais de aprendizaxe para a empregabilidade.

Contorna de aprendizaxe para a empregabilidade.

Deseño dunha contorna persoal de aprendizaxe para o desenvolvemento persoal e profesional.

Xestión de identidades dixitais: persoal e profesional. Riscos derivados dunha xestión inadecuada.

Rede persoal de aprendizaxe: redes sociais, profesionais e de comunicación.

Concepto e características.

Ferramentas e fontes de información e formación: cursos en liña ou webinarios; libros, blogs; plataformas, aplicacións móbiles; certificacións en liña; grupos de discusión.

5. Mínimos exixibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación

Os mínimos exixibles son os sinalados nas diferentes unidades didácticas.

1.-A cualificación da avaliación será un valor numérico sen decimais entre 1 e 10. Nas avaliacións parciais non se redondea a nota. Na acta de avaliación final, a puntuación redondearase por exceso ou por defecto segundo se indica máis adiante.

2.-A utilización de "chuletas" ou métodos similares de fraude obrigará ao alumno a realizar un exame de todo o módulo no mes de xuño, invalidando todos os resultados de exames anteriores e do presente. Do mesmo xeito, aqueles traballos que teñan a consideración de copia ou plaxio serán cualificados automaticamente cun 0. A utilización da IA para a realización de traballos será penalizada.

3.-Se un alumno/a non se presenta a unha proba escrita, a nota da mesma será un cero e fará a recuperación no día que corresponda. Só se repetirá o exame e terán a consideración de xustificadas as faltas orixinadas nalgún dos supostos recollidos no artigo 37.3 do Estatuto dos traballadores, así como as derivadas da asistencia a consultas médicas sempre que estean debidamente xustificadas.

4.-A superación da avaliación posterior NON comprende as anteriores.

5.-Para superar o módulo é preciso acadar todos os resultados de aprendizaxe do currículo e superar de forma independente cada Unidade Formativa.

A cualificación por trimestre calcularase como a media ponderada de:

- Proba obxectiva (peso na avaliación 80%). Realizarase, alomenos, unha proba escrita por avaliación, que incluírá preguntas de desenvolvemento e/ou tipo test (de resposta única) ou ben supostos prácticos, relativos aos contidos traballados en cada avaliación. No caso de que conteñan preguntas tipo test, indícarase claramente se se penalizan as respostas incorrectas e o seu valor. As preguntas que non sexan respondidas non suporán ningunha penalización. Así mesmo, se o resultado de todas as preguntas da proba é negativo, non se descontará do resto do exame. Cada unha destas probas se valorará de 0 a 10 puntos, tendo que acadar polo menos un 5 sobre 10 para resultar esta parte APTA e barémase cun 80% con respecto á nota final da avaliación.

En caso de realizarse varias probas escritas na mesma avaliación, farase a media entre elas, pero deberá recuperarse aquela proba que non acadase unha nota mínima de 4 por non alcanzar os mínimos esixibles. Polo que a avaliación estará suspensa, sen prexuízo das correspondentes probas de recuperación que se realizarán ao comezo da seguinte avaliación.

Algunhas unidades supéranse coa realización dun traballo individual ou de grupo que se cualificará de 0 a 10, en lugar dun exame.

- Actividades de aula, traballos individuais e colectivos. Estas actividades cualifícaranse entre 0 e 10. Se se fan varios traballos/tarefas ao longo da avaliación, farase a media entre eles. A nota media obtida baremarase nun 20% da nota da avaliación. Na realización das actividades e traballos individuais e colectivos, valoraranse aspectos coma a participación, iniciativa e implicación no traballo individual ou en equipo, a presentación, calidade e dominio dos contidos traballados, os prazos de entrega...

A nota de cada avaliación parcial será o resultado da suma dos dous apartados (20% das actividades e traballos + 80% da proba obxectiva), sempre que as probas obxectivas sexan APTAS, é dicir, acádese unha nota mínima de 5.

Superará a avaliación parcial aquel alumno que, como resultado final, obteña coma mínimo a nota de 5.

Se un alumno non supera algunha das avaliacións, terá que facer un exame de recuperación.

A nota final do módulo será a media das avaliacións cando estean todas aprobadas. Se hai algunha suspensa, aínda que a media das tres sexa igual ou superior a 5, o módulo quedará suspenso.

Xestión dos decimais na avaliación final: Na acta de avaliación final, para o cálculo da puntuación, gardaranse os decimais obtidos nas distintas avaliacións e redondearase por exceso ou por defecto á cifra máis próxima. Por exemplo, un 6,67 puntuarase como 7, mentres que un 6,41 puntuarase como 6. En caso de equidistancia, puntuarase co número enteiro máis alto. Por exemplo, un 5,5 cualifícarase como 6 e non como 5. A excepción á práctica de redondear cara arriba será para as notas entre 4 e 5, xa que automaticamente equivalen a 4. Por exemplo, un 4,78 implica unha nota de 4 e non 5, a pesar de que a cifra está máis preto de 5 que de 4.

6. Procedemento para a recuperación das partes non superadas

6.a) Procedemento para definir as actividades de recuperación

A superación da avaliación posterior NON comprende as anteriores.

Deben acadarse todos os RA para que o alumnado resulte APTO e superar a dúas Unidades Formativas de forma independente.

RECUPERACIONES PARCIAIS

Aqueles estudantes que suspendesen algunha avaliación poderán recuperala nunha proba obxectiva que se realizará ao comezo da seguinte avaliación. A profesora determinará se se debe recuperar a avaliación completa ou só algunha parte, á vista dos resultados obtidos na avaliación a recuperar e previa información ao estudantes suspensos.

Para a recuperación do alumnado vanse empregar as seguintes técnicas e instrumentos en xeral:

- Exames escritos Os exames será de tipo test e/ou preguntas cortas, casos prácticos... dependendo a avaliación a recuperar. La nota obtida nesta proba obxectiva será o 100% da nota, da parte a recuperar o da avaliación completa. A cualificación obtida nas probas de recuperación manterase e, no caso de obter máis de 5, farase media aritmética co/s exame/s suspenso/s e os que se repitan, e en ningún caso poderá ser inferior. de 5. Por exemplo, se un alumno obtén un 3,5 nun exame e un 8 na súa recuperación, a nota que se ten en conta para o cálculo da nota final do módulo será de 5,75. Neste mesmo caso, se na recuperación fose un 6, a media obtida é de 4,75 e para o cálculo da nota final será un 5.

RECUPERACIÓN FINAL.

Entre a última avaliación parcial e a avaliación final do módulo deixarase un periodo destinado á realización de actividades de recuperación ou solución de dúbidas da materia o módulo pendente.

Despois do periodo de recuperación, terá lugar o Exame final, onde o alumnado terá oportunidade de recuperar las avaliacións pendentes. Haberá que examinarse soamente das avaliacións parciais completas no superadas anteriormente salvo na programación indique outra cousa (uso "chuletas"...)... A proba obxectiva consistirá nun examen que podrá contener preguntas de tipo test e/ou preguntas cortas, casos prácticos... dependendo a avaliación a recuperar. La nota obtida nesta proba obxectiva será o 100% da nota, da parte a recuperar o da avaliación completa e farase media aritmética ca avaliación suspensa e en ningún caso poderá ser inferior. de 5. Por exemplo, se un alumno obtén un 3,5 na avaliación e un 8 na súa recuperación, a nota que se ten en conta para o cálculo da nota final do módulo será de 5,75. Neste mesmo caso, se na recuperación fose un 6, a media obtida é de 4,75 e para o cálculo da nota final será un 5.

Os instrumentos empregados para avaliar cada unha das unidades didácticas xa foron expostos no apartado correspondente desta avaliación Os criterios de avaliación extraírense dos DCBs de cada ciclo formativo. No caso do módulo de IPE I, estes coinciden nos currículos dos diferentes títulos de FP e deberán adaptarse aos obxectivos marcados para cada unidade didáctica por cada profesor e xa foron expostos anteriormente.

Para a superación do módulo teranse en conta ás circunstancias académicas particulares de cada alumno/a, avaliadas de xeito obxectivo (cualificación numérica da anterior, asistencia a clase, traballos realizados e resultados, ...)

A profesora propondrá actividades de reforzo aos estudantes en xeral, e especialmente a quen manifeste dificultades para conseguir os obxetivos do módulo, para que podan resolvelas de forma autónoma.

ESTUDANTES QUE CURSAN 2º CON O MÓDULO PENDENTE DE FOL

Será cometido da profesora do módulo facer unha proposta/planificación das actividades de recuperación para os alumnos que non lograron superar o módulo co obxectivo de preparalos axeitadamente e que poidan superar a proba de avaliación extraordinaria.

6.b) Procedemento para definir a proba de avaliación extraordinaria para o alumnado con perda de dereito a avaliación continua

Os alumnos que superen a porcentaxe de faltas á clase, legalmente establecida, perderán o dereito á avaliación continua. Isto é, cando supere o 10 % de faltas de asistencia, que no módulo de FOL, equivale a 11 horas ou 13 sesións de 50 minutos.

En tal sentido, o alumno que perda o dereito á avaliación continua deberá estar pendente dos traballos que obrigatoriamente se requiran polo profesorado se fose o caso, así como a realización dun exame final.

Os instrumentos que se empregarán para avaliar a estes alumnos son:

- Proba escrita (100% da cualificación) incluírá diversas preguntas teóricas de toda a materia, no que se incluírán contidos de todas as unidades didácticas, xunto con casos prácticos a resolver, no que se incluírán exercicios de cálculo numérico. A criterio da profesora, no caso das unidades que se superaran coa realización dun traballo individual, poderá sollicitalo e deberá ser entregado o día do examen. A proba denominarase Proba Final Extraordinaria e indícarase oportunamente.

Os criterios de avaliación neste caso son:

- Os establecidos para cada unha das unidades didácticas.

7. Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

O seguimento da programación realizarase a través da aplicación informática de xestión de programación. Comprobarase o grao de cumprimento a mesma e as posibles desviacións ou melloras que poden mellorar a planificación do actual curso e/ou de cursos posteriores.

Mensualmente informarase na reunión do departamento do seguimento da programación, datos que serán tidos en conta na memoria final do curso.

Tamén informarase ao alumnado das posibles desviacións que sofra a programación, sobre todo no referente á construción da nota.

É necesario analizar o proceso de ensino para determinar:

-A idoneidade do deseño e desenvolvemento da programación.

-O estudo de las posibilidades e limitacións que ofrece o contexto socio-cultural.

-As habilidades que se persiguen.

-O valor dos contidos seleccionados para as unidades didácticas.

-A adecuación da metodoloxía.

-A coherencia das experiencias na aula.

-A validez dos métodos de avaliación.

-A adecuación ao ritmo de traballo dos alumnos.

Para valorar o proceso de ensino, empregaremos un cuestionario, ademais de utilizar a información sobre o aprendizaxe e desenvolvemento dos alumnos para reorientar o proceso de ensino-aprendizaxe.

8. Medidas de atención á diversidade

8.a) Procedemento para a realización da avaliación inicial

A observación do alumnado durante as primeiras semanas do curso (comportamento, forma de redacción, forma de enfrontarse á resolución das tarefas, etc) e a corrección dalgunha das tarefas que deben entregar serán as ferramentas para realizar a avaliación inicial.

Informarase ao titor/a no caso de detectar algún problema de aprendizaxe nalgún alumno/a. Asemade teranse en conta as orientacións que poida establecer o departamento de orientación.

8.b) Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

Esta proposta didáctica ten en conta o principio de "deseño para todos". Para tal efecto, recolle as medidas necesarias para que calquera alumno poida acadar os resultados de aprendizaxe do módulo. Cómpre que calquera alumno poida acadar os resultados de aprendizaxe do módulo, adoptando medidas de reforzo e apoio, pero sen que estas afecten de forma significativa á consecución dos resultados de aprendizaxe previstos para cada un dos módulos profesionais, tal e como establece o decreto 114/2010.

A diversidade preséntase no ámbito da formación en múltiples formas e vén expresada por unha serie circunstancias, tales como: coñecementos previos e experiencias persoais e laborais, motivacións e expectativas ante o aprendizaxe, interese persoais, profesionais e vocacionais, capacidades xenerais ou diferenciadas, ritmos de traballo e de aprendizaxe, situacións persoais e familiares, habilidades e destrezas desenvolvidas, orixe nacional ou étnico diferenciador, contorna socioeconómica do lugar de residencia, discapacidades físicas, psíquicas e/ou sensoriais ou sobredotación intelectual, entre outras.

Debemos contemplar a diversidade como fonte de oportunidades e de riqueza, centrándonos en adecuar os diversos aspectos metodolóxicos ás singularidades do noso alumnado.

Será preciso realizar unha avaliación inicial, coa amplitude que se considere necesaria, coa colaboración do departamento de orientación, para detectar ao alumnado con necesidades educativas especiais e as súas demandas específicas.

Tomando en consideración o establecido pola LOE e polo Decreto 114/2010 respecto á atención á diversidade, cómpre facer unha breve referencia á serie de medidas que teríamos en conta na atención a este tipo de alumnado:

-Medidas de acceso ao currículo para alumnos con deficiencias sensoriais ou físicas: entrega do material cun tamaño de fonte máis grande ou en soporte informático; permitirles realizar exercicios, supostos e

exames co emprego do ordenador e ferramentas informáticas.

-Agrupamentos: á hora de traballar en equipo, estes serán formados por alumnos con diversidade de competencias e motivacións, coa fin de que os alumnos se axuden entre si

-Actividades de ampliación e de investigación para aqueles alumnos que presenten un rendemento académico moi superior o resto do grupo: emprego das TICs e fomento da busca autónoma de información para resolver supostos e analizar a realidade sociolaboral.

-Medidas de reforzo educativo, tales como actividades graduadas segundo diferentes niveis, garantindo sempre a adquisición dos contidos mínimos; modificación da localización do alumno en clase; repetición individualizada dalgunhas explicacións ou potenciación da participación do alumno e a consecución de pequenos logros como elementos de motivación.

9. Aspectos transversais

9.a) Programación da educación en valores

LOE contempla na súa relación de principios da educación, a transmisión daqueles valores que favorecen a liberdade persoal, a responsabilidade, a cidadanía democrática, a solidariedade, a tolerancia, a igualdade, o respecto e a xustiza, que constitúen a base da vida en común.

Con esta referencia legal, debemos programar unha serie de temas e contidos a traballar de forma transversal a medida que imos abordando as distintas unidades didácticas do módulo. Deste xeito, procuraremos destacar uns determinados valores de forma simultánea a transmisión de coñecementos.

Con cada unha das conmemoracións establecidas no Calendario Escolar, o profesor ou profesora, poderá programar puntualmente actividades, temas ou charlas que, en colaboración coas establecidas pola Dirección do Instituto, contribúan a lograr os obxectivos marcados en relación coas mesmas.

Prestarase especial atención á celebración da Constitución, ao Día 1º de Maio, Día do Consumidor, Saúde, Europa, Medio Ambiente e Letras Galegas.

Algúns destes valores que deben ser transmitidos de forma transversal:

-Educación ambiental, relacionada ca unidade formativa de saúde laboral (factores de risco físicos, químicos, biolóxicos) xa que é preciso sensibilizar ao alumnado respecto á necesidade de empregar materiais e sistemas inocuos, de cara á favorecer unha protección do medio e un aumento nos niveis de calidade e seguridade.

-Educación na Prevención de Accidentes, vinculado co tema de sinalización e prevención de accidentes de traballo. Aproveitaremos este contido curricular para poñer énfase na importancia de previr accidentes de todo tipo, xa non laborais senón tamén domésticos e de tráfico.

-Educación para a Saúde, presente en toda a unidade formativa de saúde laboral, especialmente nos temas de prevención de riscos e tamén no de primeiros auxilios. De novo, extrapolaremos este contido á vida non laboral: importancia dunha dieta sana e equilibrada, valoración positiva do exercicio físico e do deporte, potenciación da protección ante as enfermidades de transmisión sexual, embarazos non desexados, tabaquismo, etc.

-Igualdade de oportunidades / Rexeitamento do Sexismo / Multiculturalidade: a igualdade no acceso ao emprego e durante a súa realización é un contido curricular do módulo. Sen embargo, débese fomentar unha posición actitudinal axeitada, ao longo de todo o curso, transmitindo a importancia de respectar ao outro con independencia da súa orixe, sexo, raza, orientación sexual, ideoloxía, relixión, etc. Así como valorar a diversidade cultural e humana como fonte de riqueza e non de conflito.

9.b) Actividades complementarias e extraescolares

Á marxe das actividades de ensino-aprendizaxe deseñadas para cada unha das unidades didácticas, cómpre describir outras actividades que se diferenzan de aquelas polos recursos, tempos e espazos necesarias para o seu desenvolvemento: actividades complementarias e extraescolares. A intención de programar este tipo de actividades no módulo de FOL é completar a formación do alumnado, achegándonos á realidade social, escoitando outras voces á marxe da do profesor, coñecendo de primeira man os recursos cos que contarán como traballadores ou desempregados, etc.

A continuación defínense ambos tipos de actividades, enumerando algunhas das que poden ser programadas polo departamento para ser levadas a cabo durante o curso escolar:

- Charla sobre acoso no traballo (2 ponencias: diurno e nocturno)
- Asistencia a un xuízo en materia laboral
- Visita a unha empresa do sector
- Celebración do 8 de marzo día internacional da muller
- Celebración do día internacional da seguridade e saúde no traballo, 28 de abril.
- Celebración do 1 de maio día Internacional dos traballadores/as
- Obradoiro de extinción de incendios
- Taller de primeiros Auxilios
- Feira de búsqueda de emprego
- Taller ou charla sobre búsqueda de emprego
- Obradoiro sobre Seguridade Vial e accidentes en itinere
- Feira de Prevención
- Celebración do 28 de abril Día Mundial da Seguridade e Saúde no Traballo.
- Yincana da Prevención

10. Outros apartados

10.1) Implementación

A programación ao tratarse dunha planificación inicial e de que a súa implementación depende de distintos factores, como as características do alumnado (descoñecidas por parte da docente no momento de planificar as actividades, tarefas e temporización), poderá estar suxeita a algún tipo de modificación que deberá recollese e anotarse no seguimento da mesma. Neste caso, informarase ao alumnado das posibles desviacións da programación, sobre todo no que atinxe á construción da nota final

10.2) Materiais

Durante o curso seguirase o libro Itienreario da Empleabilidade I da editorial TuLibrodeFP actualizado a xullo de 2024

Cóntase ademais, cun aula virtual como instrumento para que o alumando entregue as tarefas, realice os test e dispoña de documentación necesaria para o módulo (avisos, criterios de calificación documentos complementarios e de apoio ás tarefas, ...)